

Konferencia a 2006. évi Duna- és Tisza-völgyi ár- és belvizekről

A bajai Eötvös József Főiskola adott otthont a 2006. évi árvizek és belvizek témájában rendezett nagyszabású konferenciának 2008. május 20-án. A témával foglalkozó szakemberek szinte minden szinten és jelentős számban képviseltették magukat, így igen tartalmas és színvonalas előadói nap résztvevői lehettünk.

A konferenciát megelőző este kellemes hangulatú baráti találkozón vettünk részt, ahol remek alkalom adódott a bajai halászlé mellett szakmai és baráti beszélgetésekre. A főiskola megújult környezetben látott vendégül bennünket. Szinte úgy éreztem magam, mint a Titanic utasa: „ebben az ágyban még nem aludt, ezekből a tárgyakkal még nem evett senki...”, de a hájjal ellentétben a főiskola szilárdan áll!

A konferencia vendéglátójaként *Majdán László* rektor üdvözölte a vendégeket. Kifejezte reményét, hogy a főiskola nem csak a jövőbeni mérnökök képzésében kap jelentős szerepet, hanem a szakmai megújulás, továbbképzések terén is szolgálni fogja a vízügyi szakmát.

Az előadók a területükre jellemző sajátosságokon keresztül villantották fel a 2006. évi árvíz előzményeit és legfőbb tapasztalatait.

Az Atikövízág részéről több értékes előadás is elhangzott. *Dr. Dobi László* igazgató „A védekezés lefolyása és tapasztalatai az Alsó-Tiszán” címmel értekelte térségünk árvízi tapasztalatait. Kiemelte a logisztika fontosságát. A védekezés sikeréhez nagymértékben hozzájárult az

együttműködő szervezetek összehangolt munkája is.

Dr. Pálfi Imre „A 2006. évi belvizek kiváltó okai és sajátosságai” c. előadásában három fő kiváltó okot nevezett meg a belvizek kialakulásának előidézőjeként: a megelőző, 2005-ös évben az átlagot meghaladó csapadékmennyiség a talajvízszint megemelkedését idézte elő, ezt követően a 2006. évi február–márciusi időszak havazását követő olvadás, majd nagymennyiségű csapadék okozta a belvízi elöntéseket. A május végi–június eleji időszakban lehullott gyakori, nagy intenzitású csapadékok idézték elő a nyári belvizet – jellemzően azokon az előfordulási helyeken, ahol a tavaszi belvizek is előfordultak.

Dr. Kozák Péter hangsúlyozta, hogy a szegedi partfal meghibásodásai folyamatos árvízi kockázatot jelentenek Szeged városának. A tapasztalat problémák mind szerkezeti, mind vízzárásági szempontok alapján sürgős rekonstrukciót igényelnek.

S hogy miért beszélünk még 2008-ban, két évvel a „nagyárvíz” követően a tapasztalatokról? Mert a vízügyi szakma kifejezetten a tapasztalatok tanúságaiból építkezik, szükség van a tapasztalatok átadására, az újraértékelésre a dicső pillanatok elmúltát követően... Köszönjük az MHT-nek és a szervezőknek a lehetőséget, hogy ilyen tartalmas program keretében együtt lehettünk.

Priváczkíné Hajdu Zsuzsanna

Dr. Pálfi Imre előad a konferencián

Kinevezés

Kóthay László szakállamtitkár, a Magyar–Román Vízügyi Bizottság kormány-meghatalmazottja *dr. Fekete Endre* környezetvédelmi szaktanácsadó kollégánkat 2008. április 28-i hatállyal kinevezte a Magyar–Román Vízügyi Bizottság Vízművelési Albizottsága vezetőjévé. Az albizottság a magyar–román határt alkotó, vagy a határt metsző vízfolyásokon a két fél által végzett laboratóriumi vizsgálatok rendjét határozza meg, figyeli a végrehajtást és rendszeresen értékeli a vízminőségi adatokat. Foglalkozik az e vízfolyásokon bekövetkezett vízminőségromlás, illetve a veszélyes és el nem kerülhető szennyezések esetén követendő eljárással. Munkáját a két fél által jóváhagyott program szerint végzi, amely rendszeres szakértői találkozók és konzultációk, bizottsági ülések formájában valósul meg. Mivel mindkét ország tagja az Európai Uniónak, a bizottság munkája során figyelembe veszi és alkalmazza az EU által jóváhagyott és deklarált irányelveket. *Dr. Fekete Endre*nek az ország és szűkebb régióink számára is fontos feladat ellátásához jó egészséget kívánunk!

„Zöld toll“

Ha valamelyik lapban (pl. a Délmagyarországban) megjelent volna, ezt olvashattuk volna a kis hírek között:

A környezetvédelmi és vízügyi miniszter a környezetformálásban kiemelkedő tevékenység elismerésére alapított „ZÖLD TOLL” díjat 2008-ban – az „Írott sajtó” kategóriában – a „Vízpart” című vízügyi szaklap alapításában való közreműködésért és a lap 12 éven át tartó elkötelezett gondozásáért Benke György nyugalmazott vezető főtanácsosnak adományozta.

A díjat Szabó Imre miniszter a Budai Várban, a Környezetvédelmi Világnap központi ünnepségén adta át.

Amikor 2004-ben a vízügyi szolgálat átszervezése miatt kénytelen voltam feladni közreműködésemet a Vízpart szerkesztésében, nem gondoltam, hogy ezért a számomra nagyon kedves és nagy örömmel végzett munkáért egyszer majd miniszteri kitüntetést kapok.

Amikor a lapról elkészöntem, lekicsinyített, A4-es formában beköttem az addig megjelent példányokat. Szép nagy könyv lett belőle, 136 szerző 731 írást számoltam meg benne.

Itt-ott belekukkantottam egy-egy írásba, nagyon komolyan mondom, nehéz volt lenni. A sok tartalmas szakkikk mellett élmény volt újra beleolvasni Ágoston Pista értékes sorozatába a „nemzet inzelléréi-

ről”, vagy Kalocsai Katalinnak az „öreg” vízügyesekről szóló írásába („Életutak”), sporthírek, ünnepek, külső-belső információk, különböző események leírásaiba. Gondok és örömök, árvíz, belvíz, olajszennyezés, gázkitörés, cián elleni küzdelem és kitüntetések, tanulmányutak, élménybeszámolók, sikerek elevenednek meg újra. Csoda valami, lapozni a múltban.

A 2004-es év már nem az én évem volt, de jó érzéssel tölt el, hogy a lap semmit nem veszített színvonalából, sőt, az új formátumú megjelenés kifejezetten hasznára vált. A tartalom pedig az új szerkesztők munkáját dicséri. A rendszeres megjelenés is nagyon jó dolog. (Az én időmben az eredetileg havi megjelenést egy idő után különböző okok miatt sajnos, nem tudtuk tartani.)

Jó szívvel ismerem el, hogy ez a negyedévenkénti lap a mai formájában, szerkesztésében és tartalmában szép, olvasmányos és sok-sok érdekes, hasznos írással örvendeztetett meg már eddig is, és biztos vagyok benne, hogy így lesz ezután is.

Valamikor, amikor elkészöntem a lapot, ezt a következő mondatot tettem:

„Köszönöm a Sorsnak, hogy a »Vízpart« közelében lehettem, köszönöm, hogy Pálffy Katalinnal (az újság főszerkesztőjével) együtt dolgozhattam, köszönöm kollégáimnak, hogy munkámat segítették és köszönöm a kedves olvasóknak, hogy érdeklődésükkel megtiszteltek.” Most sem mondhatok mást, a minisztertől kapott rangos kitüntetést is nekik köszönöm.

A „Vízpart”-nak további sikeres éveket kívánok. Szerkesztőinek kívánom, hogy legyen öröm munkálkodásuk a lappal és olvasóinak, hogy jellemsen minden megjelenő szám élményt adó, hasznos olvasmányt.

Benke György

Az Atikövizig és lapja nevében ezúton gratulálunk Benke Györgynek a „Zöld toll” elismeréshez! Köszönjük eddigi munkáját és sok szeretettel várjuk ezután is írásait a Vízpart hasábjaira!

Dél-békési összefogás a Száraz-érért

2008. május 22-én került sor Mezőhegyesen a „Közös gondolkodással a Száraz-ér jövőjéért” című fórumra. Az esemény kezdeményezői voltak: a Száraz-ér Társaság Természetkutató és Környezetvédő Egyesület (Tótkomlós), a Marosvíz Apátfalva–Mezőhegyesi Öntöző és Vízszolgáltató Kft. (Hódmezővásárhely) és az Atikövizig (Szeged).

Az előkészítő munka során a meghívottak körét úgy igyekeztünk kialakítani, hogy a Száraz-ér menti érdekek minél szélesebb skálája képviseltesse magát, azonban a nagy létszám ne akadályozza az érdemi munkát. A 13 meghívottból 11 jött el, ezzel is hangsúlyozva az ügy térségi fontosságát.

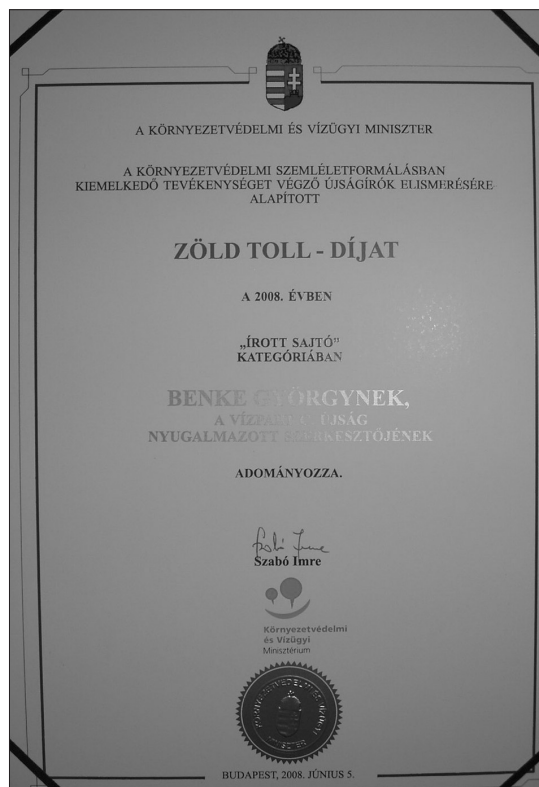
A kezdeményezőkn kívül a fórumon részt vett: a Marosháti Kistérség Turizmusáért Egyesület, a mezőkovácsházi, a mezőhegyesi, a tótkomlói és a végegyházi önkormányzat, a Mezőhegyesi Ménesbirtok Zrt., a Kisdombgyházi AGRO-FERR Kft. és a Békés megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal képviselője.

A fórum első részében két előadás hangzott el a térség vízgazdálkodási (Atikövizig) és természeti-környezetvédelmi (Száraz-ér Társaság) állapotáról. Ezt követően – dr. Dobi László vízügyi igazgató levezető elnöki szerepvállalásával – a fórum résztvevői mondták el észrevételeiket, javaslatukat a témában.

A Száraz-ér régen a Maros folyó időszakos mellékága volt. A folyó szabályozását követően az ér az Aradi-sík és a Csanádi-hát belvizeit, majd az 1890-es évektől az Arad-csanádi öntözőrendszeren szolgáltatott vizet is szállította. Hamarosan – politikai, történelmi okok miatt – a vízgyűjtő területét a magyar–román országhatár kettévágta, és az összehangolatlanul tett kétoldali beavatkozások károsan befolyásolták a térség felszíni vízviszonyait.

Ennek következtében a vízgyűjtő magyar oldali területe felszíni vízfolyás nélkül maradt. A felszín alatti vízkészletet – mint távlati ivóvízbázist – egyéb célokra (ipari, ökológiai, öntözési stb.) csak korlátozottan lehet felhasználni. A magyar oldali lakosság, ipar és az élővilág már jó ideje ezzel a hátránnyal kénytelen együtt élni. A térség egyes szereplői már eddig is nagy erőfeszítéseket tettek a helyzet javítására.

(Folytatás a 3. oldalon)

Dél-békési összefogás a Száraz-érért

(Folytatás a 2. oldalról)

A megszűnt Mezőhegyesi Cukorgyár részére román területről biztosított ipari vízszolgáltatás mellett az öntözővízszolgáltatás az 1980-as években indult újra a Mezőhegyesi Mészesbirtok kezdeményezésére. Majd 2000-ben egy tükörprojekt nélküli Phare CBC-program valósult meg az Atikövízig gondozásában.

Mindezek azonban nem bizonyulnak elégségesnek. A száraz, meleg nyarakon nem jut megfelelő minőségű víz a Száraz-ér 70 km hosszú szakaszára. Frissítő víz nélkül a helyi védettséget élvező élővilág sínylődik, a Phare-programban épített műtárgyak duzzasztása a víz minőségét nem javítja. A „globális felmelegedés, klímaváltozás” nyomán prognosztizálható szárazabb időjárási viszonyok következtében fennáll a természetes élőhelyek megsemmisülésének veszélye.

Az államhatáron öntözésre átadott víz mennyisége nem elégséges. A mára világméretben jelentkező „élelmiszer-válság” enyhítésére a Csanádháton is az öntözési tevékenység fokozásával kell biztonságosabbá, intenzívebbé tenni a mezőgazdasági termelést. A résztvevők által megfogalmazott célok a következők voltak:

- A Száraz-ér élővilága számára jó minőségű víz biztosítása a Maros vízkészletéből.

- Ökológiai folyosó kialakítása a Maros folyó árterülete és a Száraz-ér menti védett természeti területek között.

- Ökoturizmus fellendítése érdekében túraútvonalak, tanösvények kialakításával épített és természeti értékek bemutatása.

- A jövő generációinak környezettudatos nevelése a települések oktatási intézményeinek segítségével.

- Felszín alatti vízbázis védelme a felszíni vízellátás javításával.

- Öntöző gazdaságok számára nagyobb vízhozamú vízellátás, és az öntözhető területek növelése szükséges.

- A Száraz-ér medrének szakaszos rehabilitációja.

- A térség népességmegtartó erejének növelése.

A célok elérése érdekében a fórum résztvevői együttműködési megállapodás megkötését határozták el. Az együttműködés során feltárják a pályázati lehetőségeket egy fenntartható fejlesztési projekt kidolgozása és megvalósítása érdekében.

A Száraz-ér menti állapotok javítására magyar területen első sorban rekonstrukciós munkák elvégzésére van szükség. Román területen azonban új létesítmények építését is szükségesnek vélte a fórum, ezért elkerülhetetlen külföldi partnerek bevonása a programba. Szeretnénk elérni, hogy a magyarországihoz hasonló romániai szerveződéssel közös „projekt-csapatot” alakítsunk ki a pályázati lehetőségek függvényében.

A fórum résztvevői operatív munkák végrehajtására szervező bizottság felállítását határozták el, melynek titkári teendőit az Atikövízig vállalta magára. Vezetője Bakos István, Mezőkovácsháza polgármestere lett. Tagjai Lőrincz Tibor, a Marosháti Kistérség Turizmusáért Egyesület elnöke, Gyivicsán András, a Száraz-ér Társaság Természetkutató és Környezetvédő Egyesület elnöke, Miskucz Péter, a Marosvíz Kft. ügyvezetője és Versegi László, az Atikövízig szakaszmérnöke lettek.

A szerveződés nyitott jellegű, tehát a célokkal azonosuló és a ráháruló terheket vállalni képes szervezetek csatlakozhatnak hozzá.

Versegi László

Víz világnapi hajókirándulás

A tavalyi évhez hasonlóan a Víz világnapi rendezvényünk záró eseményeként 2008. május 29-én a „pecsétgyűjtési akciónk” nyerteseivel, valamint a meghirdetett pályázatok díjazottaival vízre szálltunk. A kiránduláson résztvevő óvodások, diákok és kísérőik két csapatot alkottak, így – akárcsak tavaly –, ezen a délutánon is „kétszer fordult” a hajó a Tiszán. Szerencsére ezen a május végi napon igazi hajókirándulás idő volt és nagy örömmel szolgált az is, hogy mindenki jól érezte magát a fedélzeten, a résztvevők apraja-nagyja élvezte ezt a rövid túrát.

Reméljük, hogy a Víz Világnapja alkalmából jövőre sok érdeklődővel ismét találkozhatunk, s hogy az elkövetkezendő években is lehetőségünk lesz többeknek örömet szerezni egy hajókirándulással.

Batta Emese

Májustól Szabó Imre a vízügyi miniszter

1953. április 1-jén született Esztergomban. Nős, hat gyermeke van. Az esztergomi Dobó Katalin Gimnáziumban érettségizett 1971-ben, 1977-ben tanítói diplomát, majd a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán testnevelő tanári diplomát szerzett 1980-ban. Ugyanebben az évben a Testnevelési Főiskolán labdarúgóedzői képesítést kapott.

1975-től nyolc évig pedagógusként dolgozott, majd az Úttörőszövetség országos központjában a sport, a táborozás, a turisztika, valamint a környezet- és természetvédelem feladatait látta el. 1987-től az Állami Ifjúsági és Sporthivatal osztályvezetője.

Volt Szentendrén városi képviselő, utóbb a Pest megyei listáról parlamenti mandátumot szerzett, 1998–2000-ben frakcióvezető-helyettes, majd a ciklus második felében az ifjúsági és sportbizottság elnöke. 2002: Pest megye közgyűlésének elnöke, a Pest megyei Területfejlesztési Tanács és a Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács elnöke. 2006 májusától a környezetvédelmi bizottság tagja.

Tavasszal, amikor kilépett az SZDSZ a koalícióból, a kormányátalakításkor Gyurcsány Ferenc miniszterelnök őt jelölte Fodor Gábor helyére környezetvédelmi és vízügyi miniszternek.

Felszín alatti vizek használatának fenntartható fejlesztése a magyar–szerb határ menti régióban

Magyarország és Szerbia határ régiójában a jó környezeti állapotok biztosításához szükséges vízkészletek jellemző módon csak a felszín alól nyerhetők ki, hiszen a felszíni vízkészlet időszakossága nem biztosíthatja a kellő folyamatoságot. A határ régiót több évben is rendkívüli aszály érintette, melyek káros következményeinek csökkentéséhez a felszín alatti vizeket is felhasználták.

A felszín alatti vízkészletek mennyiségi és minőségi viszonyainak pontos feltárása meghatározó a terület további fejlődése szempontjából. Az ivóvízigények kielégítéséhez, a gazdasági jellegű vízigényekhez, illetve a felszíni ökoszisztémák jó ökológiai állapotának biztosításához elengedhetetlen, hogy a mennyiségi és minőségi korlátokat egyértelműen kimunkálják.

A térségi regionális összefüggések vizsgálatánál nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az országhatár mesterségesen vágja szét a víztesteket, amelyek vízföldtanilag egységes ivóvíztároló képződmények. A réteg vízkészlet mennyiségi, minőségi, védelmi viszonyait teljes területére kiterjedően kell vizsgálni, hiszen a vízkészlet utánpótlódásából, használatából keletkező változások is így jelentkeznek.

A projekt célterületeit képező vízgyűjtők és felszín alatti víztárolók igénybevétele a közelmúlt aszályos időszakában jelentősen megnőtt. A mennyiségi és minőségi korlátok ismeretének hiányában olyan fejlesztések valósulhatnak meg, melyek működéséhez egyszerűen nem áll rendelkezésre kellő vízkészlet, illetve melyek üzemeltetése során az ökológiai célú vízkészletek is elvonásra kerülhetnek, ami az ökoszisztémák további potenciálcsökkenéséhez, jelentős károsodásához vezethet.

A határ régió fejlődéséhez elengedhetetlen a kellő mennyiségű és minőségű vízkészlet meghatározása, amelynek lakossági használatával azonban az ökológiai igények kielégítése sem szorulhat háttérbe. A vízigények a célterületen jellemzően a felszín alatti készletekből elégíthetők ki. A határ régió magyar és szerb oldalának fejlődési homogenitása miatt fontos, hogy a hasznosítható vízkészletek mennyisége és azok területi elosztása közösen, azonos elvek szerint történjen meg.

A felszín alatti vízkészletek, és azok időbeni alakulásának meghatározása alapvetően befolyásolja a különböző vízigényű gazdasági hasznosítási formák területi telepítését, mely csak oly módon történhet,

hogy a régió vizei jó állapotának elérését ne befolyásolja.

A felszín alatti készletek meghatározását szolgáló törekvések hatékonyságát alapvetően befolyásolta, hogy a vizsgálati alapadatok mindig csak az egyik ország területére álltak rendelkezésre. Szintén csökkentették a korábbi vizsgálatok hatékonyságát, hogy nem a területen működő szakmai műhelyek tettek kísérletet a feladat elvégzésére, közvetlen területi tapasztalatok hiányában. Jelen projektben az adatok homogenitásának ezt a hiányát kívánjuk feloldani azáltal, hogy a teljes magyar oldali területet lefedő intézményi összefogás (Atikövízig–Adukövízig) párosul a szerb fél által kidolgozott tükörprojekttel.

A projekt célterületén az elégtelen mennyiségű és egyenlőtlen területi eloszlású felszíni vízkészletek következtében a határ régió fejlődéséhez szükséges vízigényeket a felszín alatti készletekből lehetséges kielégíteni. A vízkészletek mennyiségi és területi korlátjának megállapítása, melyre vonatkozóan korábban nem készült olyan – az egész területet lefedő – vizsgálat, mely az ökológiai aspektusokat is figyelembe vette volna.

A projekt a célterület felszín alatti vízkészleteinek átfogó megismerését és jellemzését szándékozza megvalósítani a régió fenntartható fejlődésének biztosítása érdekében.

A projekt sikeres befejezésével rendelkezésre állnak azok a vizsgálati eredmények, melyek elengedhetetlenek a jelenleginél hatékonyabb vízkészlet-gazdálkodási tevékenység folytatásához a határ régióban. A vizsgálati eredmények birtokában a területen működő önkormányzatok, térségi társulások egyéni fejlesztési elképzeléseit hatékonyabban alakíthatják ki.

Átfogó cél a közös szabályozórendszer létrehozásának elősegítése a közös felszín alatti vízbázisok védelmében és hosszú távú kiaknázhatósága érdekében, hozzájárulva ezzel a fenntartható fejlődés egyik leglényegesebb elemének biztosításához.

Hidrogeológiai modell koncepciójának meghatározása, hidrodinamikai modell készítése is cél – csak úgy, mint a felszín alatti vízkészletek várható térbeni és időbeni alakulására vonatkozó tendenciák feltárása.

Az előzetes adatgyűjtés és a korábbi vizsgálati eredmények feltárását követően a hazai partnerek felállították a célterület hidrogeológiai modelljét. A modell használatára során a megelőző időszakokra

vonatkozóan elvégezték a szükséges kalibrálási feladatokat, majd a térség fejlesztését célzó elképzelések alapján stratégiai alternatívákat (szcenáriókat) vizsgáltak a jövőben várható vízkivételek figyelembevételével.

A vizsgálat eredményeként meghatározták a jelenlegi és jövőbeni vízkivételek mennyiségi korlátait, és a fejlesztések területi elhelyezkedésének alakulására vonatkozó megkötéseket. A jövőbeni korlátozások tekintetében meghatározó, hogy azok segítsék a jó környezeti állapotok kialakítását, tekintettel az EU Víz Keretirányelv célkitűzéseire.

A projekt a kedvezőtlen vízgazdálkodási szélső helyzetek kialakulását, és azok következményeinek csökkentését, valamint a jövőbeni fejlesztések vízkészletgazdálkodási megalapozását célozza.

A felszín alatti vizek használatának fenntartható fejlesztését megcélzó projekt keretein belül elkészített modellt a magyar–szerb országhatár menti régió mintegy 27 ezer km² kiterjedésű területének áramlási viszonyait ábrázolja. A terület lehatárolása felszín alatti víztesthatárok alapján történt meg. Mindezek alapján a térség északon a Kiskunsági-löszöshátig, valamint a Solti-sík északi részéig terjed, míg délen Szerbiában egészen a Dél-bácskai-teraszvidékig húzódik. Határa nyugaton a Duna, keleten pedig a Tiszántúl vékony nyugati sávja is ide tartozik.

A VKI szerint az ivóvízellátás bázisát az országhatáron túra is áthúzódó öt porózus víztest alkotja, magában foglalva a Duna–Tisza közti hátságot. A hátsági területeken jelentős, évtizedek óta tartó talajvízszint süllyedés tapasztalható. E vízszintsüllyedés betudható a térségben a sokévi átlaghoz képest kevesebb csapadéknak és a túlzott vízkitermelésnek. Ezek következtében a hasznosítható készletet meghaladó vízkivételek valószínűsíthetők.

Az előzőekben részletezett hatások következtében a homokhátsági, talajvízből táplálkozó tavak és vizes élőhelyek vízszintjének csökkenése és vízük elapadása figyelhető meg (pl. Kunfehértó és egyéb semlyékek). Megfigyelhető a különböző mezőgazdasági létesítmények és mezőgazdasági kemikáliák túlzott használatából eredő szennyezés (pl. Bugac–Alsómonostor, Kiskunmajsa térségi arzénos talajvízszennyezés).

Természetes eredetű talajvízszennyezés tekintetében az ÉNY–DK-i lefutású szél-

Körös Kupa 2007/2008

E cikk címének magyarázata, hogy a 2007. évi Körös Kupa elmaradt, így ennek pótlására 2008. április 11-én került sor. (A későbbi, tényleges 2008-as kupa szervezésének jogát a debreceni vízügy kapta meg.) A 2007. évi Körös Kupa rendezője a gyulai vízügyi igazgatóság volt. Az eseménynek a közelmúltban épült Szeghalmi Városi Sportcsarnok adott otthont. Az eseményen tiszteletét tette Kóthy László víz-

ügyi szakállamtitkár és Göncz Benedek, a KvVM Árvízvédelmi Osztályának vezetője is.

A szolnoki, a debreceni és a szegedi igazgatóságok csapatait rendkívül szép, már-már nyáriának mondható időjárással várták a vendéglátók a sportcsarnok kapujában. Hogy a kellemes hőérzet a fázósabbak számára is biztosított legyen, már a bejáratnál lélekmelegítővel vártak bennünket a házigazdák.

Kezdeként minden csapat bemutatkozott, majd a meccsek sorrendjének sorsolása is megtörtént: 1. Körvízig 2. Atikövi-

zig 3. Tikövízig 4. Kötikövízig. A körmérkőzéses rendszerben minden csapat 3-3 meccset játszott. Izgalmas helyzetek, jó passzok, pontos kapufák, kaszkadőröket megszégyenítő kapusvetődések, hatalmas gólok követték egymást meccsről meccsre. A „leghangosabb szurkolók” címet az Atikövízig tábora hozhatta volna el, hiszen a „Hajrá Szeged!” mondat skandálása olyan mély nyomot hagyott minden fülben, hogy a nap végére a szegedi csapatot már csak „hajrá szegediek”-ként emlegették a versenytársak.

A sors meglepő játékeként a barátságos focimeccsek eredménye déjá vu érzést keltett: 1. Körvízig 2. Atikövízig 3. Tikövízig 4. Kötikövízig. A mérkőzések legjobb kapusa a debreceniek játékosa, Szilágyi László, a legjobb mezőnyjátékos a gyulai Rác Jenő, a gólkirály – 4 góllal – a szegedi fiunk, Pusztai Zsolt lett. (S lám, előrelátóak voltunk: nem hiába kapott tőlünk ajándékba a többi csapat egy-egy gólzsákot...) A vándorkupa tehát most (még) egy gyulai polcon pihen, de reméljük, a 2008-as Körös Kupa után már a mi igazgatóságunk polcán csilloghat újra. Az izgalmas meccsek hevében elfáradt játékosokat és szurkolókat a Pusztai Csárdában látták vendégül a gyulai vízigesek a jó hangulatú, estebe nyúló, kollektív „hej, dí-nom-dánomon...”

N. N.

← vájta barázdák alján tőzeges lerakódásból eredő ammónium-felhalmozódás, illetve helyenként vas és mangán nagyobb arányú megjelenése tapasztalható. A vizes élőhelyek eltűnése és a talajvíz minőségének romlása negatív hatással van az adott terület ökológiai állapotára.

A modellezési eredmények alapján megállapíthatjuk, hogy a vízkivételek hatására a sekély vízadókban 2–6 m-es vízszintcsökkenések várhatók, míg a mélyebb vízadókban 5–18 m-es vízszintcsökkenések is előfordulhatnak.

Jelentős különbség a magyar és szerb területek között, hogy Szerbiában lényegesen nagyobb depressziókkal számolhatunk, ami a koncentrált vízkivételeknek és a sekélyebb vízadóknak köszönhető. Jelentős depresszióval magyar területen csak a Szeged környékén számolhatunk.

Az ugyanakkor jól látszik, hogy Szeged és Szabadka térségében, különösen az alsó pleisztocén képződményekben, a víztermelés következtében előálló vízszintcsökkenés (depressziós tölcser) határon átnyúló hatást mutat. Ezek a területeken a két oldali további vízkivételeket össze kell hangolni, mert a víztermelések további növekedése, korlátozhatja a másik fél jelenlegi víztermelését.

Az emberi hatásra bekövetkező vízszint-süllyedés növeli a lefelé szívargó víz sebességét, ezáltal az intenzív vízkivétellel érintett területek felszíni szennyeződés szempontjából fokozottan veszélyeztetettek számítanak.

Dr. Kozák Péter

Bemutatkozik: Vidács Livia

1979-ben születtem Szegeden. A középiskolát az Újszegedi Gimnázium mikrobiológia tagozatán végeztem. A biológia iránti tartós elkötelezettségem vezetett arra az elhatározásra, hogy felsőfokú tanulmányaimat a Szegedi Tudományegyetem Természettudományi Karán folytassam, így szereztem diplomát 2004-ben biológus szakon (növényi stresszélettan szakirány).

Az egyetemről kikerülve rövid kitérőt tettem Hódmezővásárhelyen egy tisztítószergyártó cégnél, ahol az öblítők, mosószerek és ablaktisztítók boszorkánykonyhájában kevergettem a vegyszereket. Egy véletlen folytán lehetőségem nyílt visszamenni az egyetem Növényélettani Tanszékére egy Phare-pályázat keretein belül a régi ismerősök közé, ahol többek között a szennyezett talajok növényekkel való megtisztításával foglalkoztam. A pályázat sikeres zárása után a Szegedi Vízműhöz kerültem. Ez idő alatt adtam be a húgom, Vidács Edit közreműködésével az önéletrajzom a vízügyhöz. Majd a szennyvízbiológia „illatos” világából tiszavirág-életű kapcsolatba kerültem a Szegedi Biológiai Központ molekuláris biológiai munkájával, amikor az ott töltött harmadik hét után

egy váratlan lehetőséget kaptam itt, az igazgatóságnál. Február 15. óta veszek részt a Környezetvédelmi és Víziközmű Osztályon a felszíni vizek minőségi kérdéseivel kapcsolatos munkákban, vízminőségi kárelhárításban, illetve körvonala-zódik a VKI kapcsán felmerülő vízminőségi felmérésekben a közreműködésem is.

Szabadidőmben szívesen biciklizek és kirándulok a családdal, barátokkal (többek között a Rudolf-tanya környékén), időnként felbukkanok salsa órákon. Érdekel a táplálkozástudomány és a gyógynövények világa.

Hulladék földön, vizen... mindenütt!

A vízügyi szolgálat tagjai, akik a területen rendszeresen megfordulunk, napról napra elképedve tapasztalhatjuk, hogy mennyire eláraszt bennünket a hulladék, de nevezhetném úgy is, hogy a szemét. Enyhe iróniával manapság már azt is mondhatjuk, hogy egy-egy településhez közeledvén nem a templom tornyát vesszük észre először, hanem azt, hogy hihetetlen mennyiségű műanyag zacskót sodor a szél és úton-útfélen kisebb-nagyobb kupacokban lerakott szeméthegekre figyelünk fel. Ez nem csak a mi problémánk, a világ gazdagabbik fele is küzd vele, de ugyanez a helyzet az ún. fejlődő országok területén is. Ez a probléma a XX. század második felének jellegzetes terméke, teremtője természetesen az ember.

De hogyan is kezdődött minden? A tudós elméket és az embereket kiszolgáló nagy cégeket (ma úgy hívjuk őket, hogy „multik”) régóta izgatta az, hogy a drága természetes anyagok helyett hogyan állítsanak elő olcsó, nagy tömegben gyártható anyagokat, amelyek eladása során sokkal nagyobb a haszon, mint például a az igazi finom selymeken, vagy a természetes úton nyert gumin.

A XX. század első felében fordult a figyelem a természetes anyagoktól a „műanyagok” felé, elsősorban a mesterséges kaucsuk és a műszálak előállítására. A meglepő eredmény az volt, hogy ezeknek a művi úton előállított anyagoknak a felhasználhatóság szempontjából fontos fizikai és kémiai tulajdonágai sokkal jobbak voltak, mint a megfelelő természetes anyagoké. Ez adta a lendületet a további kutatásoknak és a tömeggyártásnak.

Az igazi áttűtő sikert az 1935-ben szabadalmaztatott nejlon („nylon 66”) aratta, amelynek gyártását az amerikai óriás, a Du Pont (mellesleg a „teflon” tulajdonosa is!) tömegméretűvé fejlesztette: 1938-ban megjelent a nejlonharisnya.

Maga a „nylon” márkanev története is legendás és különféle változatokban maradt fenn. A műszálat a New York-i világiállításon mutatták be, állítólag az elnevezés a „New York Pylon”, a kiállítás védjegyüül szolgáló híres Szabadság-szobor nevéből származott. Más változat szerint „Norun” néven akarták forgalmazni, amellyel a nejlonharisnyák azon tulajdonságára utaltak, hogy ezeken nem fut le a szem („no run”). Kiderült azonban, hogy ilyen márkanev már létezik és végül a betűk variálásával (New York és London városokra is jelképesen utalva) alakult ki a nejlon (nylon) neve.

Itt szükséges tisztázni egy széles körben elterjedt elnevezés helytelenségét. A „nejlonzacskónak”, amely eláraszt bennünket, a „nylon”-hoz semmi köze nincs! Egészen

más jellegű kémiai anyagról van szó. A kezdetekben előállított műanyagok igyekeztek „lekopirozni” a természetet, például az előbb említett „nylon” is ugyanúgy épül fel, mint a természetes megfelelője, vagyis a környezetünkbe visszakerülve egy idő után minden káros következmény nélkül lebomlik.

Új fejezetet nyitottak a műanyaggyártás területén az ún. polimerizációs műanyagok. Tudatos, illetve véletlen irányú kutatási sorozatok eredményeként sikerült olyan anyagokat előállítani, amelyek tulajdonságaikban hasonlítottak a természetes anyagokhoz, de egészen más alapon épültek fel. Így született meg a PVC és napjaink egyik legelterjedtebb anyaga, a PE (polietilén).

A hihetetlen méretű gyártáshoz két dolog vezetett: egyrészt az alapanyagul szolgáló etilén nagy mennyiségben állt rendelkezésre, másrészt az új műanyag különböző adalékanyagokkal rendkívül széles skálájú felhasználásra vált alkalmassá. Például a polietilén az adalékok megválasztásával vékony fóliák (ez a „nejlonzacskó”), kemény csövek, törhetetlen üveg, palackok stb. előállítására alkalmas.

Az alapanyagul szolgáló etilén kémiai úton egyszerűen előállítható, sőt az olaj- és gázipar (petrolkémia) hulladékaanyagaként is képződik. A földgázkészletekre, az olajipari melléktermékekre alapozva nagy kapacitású etilénüzemek épültek világszerte. Magyarországon Tiszaujvárosban, a Tiszai Vegyikombinát területén épült fel az egykori KGST és egyben Közép-Európa legnagyobb olefinüzeme, amely az alapanyagot és a készterméket, a fóliát a mai napig is gyártja. Vélhetően ez a gyártás még ma is eléggé gazdaságos!

A szénhidrogén (etilén) alapú műanyagok kikísérletezői szerencsére jó alapokhoz nyúlhattak, mert sem az alapanyag, sem pedig a késztermék nem mérgező a környezetre, a gond ilyen tekintetben inkább az adalékokkal és a lebomlás során képző-

dó melléktermékekkel van. Mégis mi az, ami miatt ezek az anyagok nemkívánatosak a környezetben? Először is ezek az anyagok műveleg előállított termékek, a természetben nem fordulnak elő, vagyis ott „idegen testként” funkcionálnak. Ezzel és nagy tömegükkel eleve megzavarják a környezeti élet, az ökoszisztéma bioritmusát.

A műanyagok lebontása – a degradáció – a természeti körülmények között kémiai úton nagyon csekély mértékű, a környezetben a biológiai lebontás dominál. Ezzel pedig más, a környezet állapotát szabályozó folyamatoktól vonják el a hasznos energiát, így sok esetben élővizeink vagy a talaj öntisztulása lassul le. Mivel fizikailag és kémiailag is elég masszív anyagokról van szó, a biológiai degradáció nagy energiafelhasználással jár, ugyanakkor az egyik végtermék nagy tömegű széndioxid, amelyről bebizonyosodott, hogy az „üvegházhatás” egyik felelőse.

Mindezeket összegezve azt lehet megállapítani, hogy a széles körben használatos műanyagok közvetlen veszélyt nem jelentenek a környezetre, de a másodlagos hatásra utaló jelek és néhány konkrét tapasztalat eléggé riasztó.

Igazuk van azoknak a szakembereknek is, akik azt mondják, hogy a vízfelületen úszó PET-palackok csak esztétikailag rontják a vizet, semmiféle szennyező hatást nem jelentenek. Azonban ennek is, mint sok más hasonló fizikai és kémiai jelenségnek, van egy „kritikus tömege”, amely után már következményekkel kell számolni. Ezeket pedig pontosan még nem ismerjük.

A mai korban az ember már nem tud létezni ezek nélkül a műanyagok nélkül, ezért badarság lenne azt követelni, hogy gyártásukat szüntessék be, vagy radikálisan csökkentésük. Egyöntetű vélemény – szakmai, politikai, társadalmi körökben egyaránt – az, hogy sürgősen meg kell oldani az elhasznált műanyagok újrahasznosítását. Ebben a kérdésben a szakma (ökológia, vegyészet) kivételesen azonos nézetet vall: amilyen gyorsan ránszakadt a „műanyagkor”, olyan gyorsan meg kell találni a környezetkímélő újrahasznosítás módozatait is.

Véleményem szerint a megoldáshoz vezető út első lépése a sok helyen már egyre jobban meghonosodó szelektív hulladékgyűjtés. És mindenekelőtt a megelőzés. Vagyis a műanyagok csak a számukra megadott pályán mozogjanak, véletlenül se kapcsolódjanak be a természet körforgásába. Tekintsük ezeket az anyagokat ÉRTÉK-nek és ne hulladéknak, főleg pedig ne szemétnak!

Dr. Fekete Endre

NOAH-konferencia Amszterdamban

Árvízi fenyegetettség idején a vízgazdálkodás területén dolgozó szervezetek és a katasztrófavédelem akcióba lendülnek, akárcsak a védelemért felelős minisztérium. Mindent figyelembe véve egy ilyen hitetlenül nagy műveletnél a jó információcserre alapvető feltétellé válik. A műveletekben résztvevő szervezetek igazgatói és menedzserei csak akkor képesek megfelelő döntéseket hozni, ha mindenki párhuzamosan megkapja a megbízható információkat. Csak az ilyen információk teszik lehetővé számukra, hogy a lakosságot és az ipar szereplőit megfelelően tájékoztassák. Mivel a víz nem ismer határokat, nagyon fontos a nemzetközi információ-csere is.

Három ország, Hollandia, Németország és Írország, melyek napjainkban több nagy árvízzel néztek szembe, az úgynevezett NOAH-projekt keretében dolgoznak együtt. Az együttműködés célja, hogy létrehozzák és fenntartsák az információellátást az árvizek kezelhetősége céljából. A projektesoport egyik fő eredménye a FLI-WAS (Flood Information and Warning System – Árvízi Információs és Riasztó Rendszer). A FLI-WAS-t a vízgazdálkodási és katasztrófavédelmi szervezeteknek szánták.

Mindezek mellett, árvíz idején valamennyi készenléti szolgálat működni kezd, és az ottani személyzetnek és az irányító menedzsereknek is lényegesek az egyértelmű információk. Ez megfelelően alátámasztja a FLI-WAS jelmondatát: „A megfelelő információ a megfelelő időben és megfelelő embereknek – jó döntésekhez vezet.”

Az eredmények bemutatására a projekt szervezői konferenciát szerveztek Amszterdamban, 2008. május 13. és 15. között. Ezen igazgatóságunk részéről dr. Dobi László és e cikk szerzője vett részt. A rendezvény 3 napja alatt megfelelő áttekintést kaphattunk az új információs rendszer felépítéséről. Miben különbözik a FLI-WAS a hasonló funkciójú magyarországi megoldásoktól, és miben hasonlít rájuk?

A magyarországi Lotus Notes alapú információs rendszer szinte minden olyan elemet tartalmaz, amit nyugat-európai társas. Lehetővé teszi az elektronikus kommunikációt, és az események naplószerű rögzítését. A magyar rendszer azonban jelentősen kevesebb olyan információt (adatbázist) tartalmaz, ami segíti a döntéshozatalt. Hasznos megoldás például az elöntések modellezése, ami a FLI-WAS-ban már egy kiforrott rendszer.

Ehhez nálunk nem csak az informatikai háttér, hanem a szándék is hiányzik. Az viszont a konferencián sem derült ki kristálytisztán, hogy a FLI-WAS mennyire a mindennapi védekezés része, bár volt olyan vízgazdálkodási társulat, amelynek képviselője beszámolt a tényleges használat tapasztalatairól. További jelentős különbség, hogy a FLI-WAS a védekezésben érdekelt valamennyi szervezetet kiszolgálja, míg nálunk minden ágazat különböző rendszereket használ, amelyek egymással nem kommunikálnak.

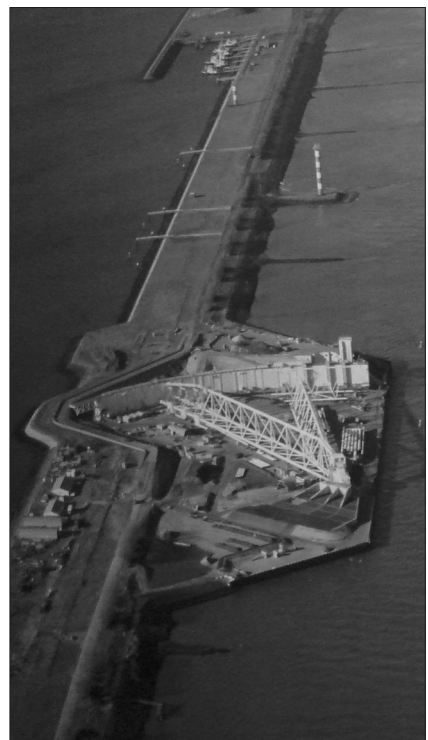
*

Hollandia a vízépítő mérnökök egyik Mekkája. Területük 2/3 része tengerfenék volt és jelenleg is a tengerszintje alatt fekszik. Náluk a vízgazdálkodás a minden napok része, a vízzel nap mint nap foglal-

kozni kell. A mélyföldeken csak folyamatos talajvízszint-süllyesztés mellett lehetséges megélni. Láthattuk azokat a területeket is, melyek hat méternél is mélyebben vannak a tengerszintje alatt. Óriási műveik jó példát mutatnak arra, hogy a társadalom a jelentős környezeti hatással járó beavatkozásokat is képes elfogadni egy hiteles szervezettől.

Itt lehet látni a legjobb példát is arra, hogyan kell összekötni a vízgazdálkodás révén szerzett előnyöket a befizetett adókkal.

Lábdy Jenő

Kenuval a Nagykunsági-főcsatornán

A Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság a Nagykunsági-főcsatorna megépítésének 30. évfordulója alkalmából 2008. június 22–25. között ünnepi kenuutrát szervezett. Az eseményen részt vett Kóthay László vízügyi szakállamtitkár, valamint a vízügyi és környezetvédelmi igazgatóságok vezetői, dolgozói. Az esemény második napján a Nagykunsági-főcsatornán közel 800 kg, míg a Tiszatóba a főcsatorna zsilipjénél 500 kg pikkelyes nyurga pontyot telepítettek, majd az évforduló alkalmából emléktáblát avattak.

Az összesen 99 kilométeres túra a Tiszatavon egy napos evezéssel kezdődött, majd a Nagykunsági-főcsatornán három napos, megfeszített tempójú lapátolással folytatódott.

A szegedi delegáció (Batta Emese, dr. Szikszai Bernadette, Nagyszöllősi Nóra, Bodó László, Kiss Gergely, Sári Csaba) a harmadik napon, kedden reggel csatlakozott a telekhalmi szivattyútelepnél a már két napja vízen lévő kenus társasághoz. A Szegedről a kora hajnali indulás miatt kissé fáradtan érkező társaságnak pihenésre nem volt ideje, mivel már indult is a túra következő szakasza. 35 km-es táv elé nézett az összesen mintegy 100-120 tagú társaság. A vízügyek csapatai hajóba szálltak, s indulhatott az aznapi evezés. Bizonyos szakaszoként pihenőhelyek voltak beépítve a hosszú táv megszakítására, ahol lehetősége nyílt a csapatoknak némi felfrissülésre. A túra folyamán a naptejek gyorsan fogytak, hiszen a kánikulai melegben igencsak hamar pecsenyére sült az, aki nem vigyázott.

A kalandokkal teli nap végén a Kétpó melletti Almásy-kastély udvarán vert sátrat a vízügyes brigád. A „közösségi sátorban” került sor a kollektív eszem-izsomra, majd utána a dínom-dánomra is. Egy-egy pohár hideg sör mellett beszélgethettek egymással a már ismerős, vagy a még egymás számára ismeretlen vízügyes kollégák. A

szerdai reggelen már igen korán nekiállt mindenki lebontani alkalmi lakját, hogy az előzetes programnak megfelelő időben el tudjon indulni a csapat a túra utolsó 20 km-es szakaszára.

A főcsatorna kastély melletti pontjától folytatódott a túra, ahol már dr. Dobi László igazgató, valamint dr. Kozák Péter kollégánk is csatlakozott a kenusok táborához. A Nap most sem kímélte a túra résztvevőit – tűzött rendületlenül –, így akinek nem volt védőfelszerelése (min. 100 faktoros naptej, vizes törölköző, szalmakalap stb.), az pörül járt.

A szegedi csapat a második nap végére összeszokott párost alakított a bajai csónakokkal. Katamaránszerűen összekapaszkodva érkeztek a célba, de más vízízes társaságok is egymásra voltak utalva időnként a néha véget nem érőnek tűnő csatorna vizén. A túrázókat kísérő motorcsónakot is néhányszor „lestoppolták” a fáradtabb kenusok, hogy néhány méter erejéig – vontatás közben – kifújhassák magukat a nagy melegben, mely a déli órákban már igencsak embert próbáló volt.

Néhány óra múlva Öcsődnél ünnepelhette mindenki hősi tettét, hogy a rendkívüli melegben, részben vagy egészben, végigvezette a 30 éves Nagykunsági-főcsa-

tornát. A megérkezés után néhány rövid ünnepi beszéd hangzott el, többek között Kóthay László vízügyi szakállamtitkártól, aki örömét fejezte ki, hogy ilyen nagy létszámmal és sikerrel létrejött ez a kenuúra, valamint reményének adott hangot, hogy a jövőben – hagyományteremtő szándékkal – minden évben más-más vízügynél megrendezzenek egy-egy hasonló jellegű túrát, amely a vízügyesek „nagy családja” közötti híres köteléket, összetartást még szorosabbra fűzhetné, tovább öregbíthetné.

A rendezvényt az emléklapok átadása és jóízű ebéd zárta. A délután végén az ország különböző pontjairól érkezett vízügyes kollégák kicsit izzadtan, kicsit fáradtan, kicsit lesülve, de jókedvűen búcsúztak egymástól azzal, hogy: „Reméljük, jövőre újra találkozunk!”

Ezúton is szeretnénk köszönetet mondani a Közép-Tisza vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság vezetésének és munkatársainak, hogy megszervezték ezt az eseményt, valamint szeretnénk szintén köszönetet mondani és gratulálni a főszervezőnek, Göblyös László kollégának a rendkívül precíz, magas színvonalú szervezésért!

Nagyszöllősi Nóra

VÍZPART

Az Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság lapja
Megjelenik negyedévente

Szerkeszti: a szerkesztő bizottság

Elnöke és felelős kiadó:
dr. Dobi László

Felelős szerkesztő: Pálffy Katalin

Szerkesztő: Privácziné Hajdu Zsuzsanna és Nagyszöllősi Nóra

Szerkesztőség: H-6701 Szeged, Pf.: 390
6720 Szeged, Stefánia 4.

Tel.: 36/62/599-599; Fax: 36/62/420-774

E-mail: hajduzs@atikovizig.hu

Nyomás: „NORMA” Nyomdász Kft.,
Hódmezővásárhely

F.: ATIKÖVÍZIG
6720 Szeged, Stefánia 4.
6701 Pf. 390

DÍJ HITELEZVE
SZEGED I.
Megyei Postahivatal
6701

NYOMTATVÁNY